

POSITION PAPER: "WAAROM KRIJGEN CONSUMENTEN HUN STATIEGELD NIET TERUG? KLEINE, MAAR BELANGRIJKE AANVULLING OP HET VERPAKKINGENBESLUIT IS NOODZAKELIJK".

Rondetafelgesprek statiegeldsysteem voor blikjes (dinsdag 19 april 2022)

Inleiding

Op 28 februari 2022 dienden wij ons eerste position papier in, dat was bedoeld voor de Rondetafelbijeenkomst, die zou plaatsvinden vanwege de plannen van het Afvalfonds om blikjes met statiegeld vanaf 31 december 2022 niet te gaan inzamelen via de reguliere structuren in de supermarkten die we al decennia-lang kennen. Die beoogde afvalbeheersstructuur, met slechts 3.000 automaten in de buitenruimte, was onder de maat. Terecht is dat plan ingetrokken.

Het inleveren van blikjes bij supermarkt-automaten is beter. Maar **het is niet genoeg**. Het Verpakkingenbesluit vertoont belangrijke juridische manco's.

Juridische gebreken consumentenrecht

Het is haast onvoorstelbaar: maar wist u dat er op dit moment geen adequate juridische grondslag is voor de gangbare statiegeldpraktijk? Wist u dat statiegeld ook nergens in onze regelgeving is gedefinieerd?

U koopt (b.v. bij een bioscoop of de HEMA) een flesje met water of frisdrank. Op het prijskaartje stond dat dit flesje € 2,00 zou kosten. Maar bij de kassa aangekomen rekent men opeens € 2,15. De toeslag van € 0,15 staat meestal wel netjes op de bon vermeld (met als aanduiding 'emballage' of 'statiegeld'). De meest gehoorde reactie op dit voorbeeld is dat *'het rekenen van statiegeld verplicht is sinds 1 juli 2021'*.

Dit is een misverstand. Het Verpakkingenbesluit regelt alleen tussen de producent/importeur en de winkel. (Het traject bij de achterdeur en de winkelvoorraad). Nergens in de staat geschreven dat een winkelier verplicht is om bovenop de gewone prijs ook nog eens statiegeld in rekening te brengen.

Nu zult u misschien zeggen: *"De winkels en bioscopen berekenen het statiegeld gewoon en consumenten klagen er niet over. Zij zullen dit blijven doen. Zij hebben immers hetzelfde bedrag eerder ook al aan de producenten/importeurs betaald. Bovendien is er minder zwerfafval. Soms staat er een goede-doelen-bak. Dat is helemaal mooi. Ook kunnen zij hun statiegeld terugkrijgen bij de supermarkt. Het is bovendien een kwestie van aanbod en aanvaarding. De consument gaat er bij de koop mee akkoord dat er statiegeld wordt gerekend."*

Geen van deze reacties treft echter doel. Want hoe je het ook wendt of keert, **de zaken zullen juridisch moeten kloppen**. Als ik bij de HEMA of een bioscoop een flesje koop, dan ben ik in beginsel alleen de koop prijs verschuldigd. Nergens in de regelgeving of algemene voorwaarden staat vermeld dat ik ook statiegeld zou moeten betalen. Sterker nog, in ons Verpakkingenbesluit of in de Wet milieubeheer staat **zelfs geen definitie wat 'statiegeld' nu eigenlijk is**. In Engeland noemt men het *'deposit'*. In Frankrijk: *'dépôt'*. Dit is vergelijkbaar met wat wij wel de *'borg'* noemen. In Duitsland noemt men het daarentegen *'Pfand'*; wat suggereert dat vooral de winkel een pandrecht heeft op de verpakkingen.

Dan nog zou dit alles geen probleem hoeven zijn, als je ter plekke je flesjes ook weer zou kunnen inruilen. Maar dat is nu juist het punt. Bioscopen, NS-stations, tankstations, snackbars en fitness-centra weigeren om flesjes weer terug te nemen en statiegeld terug te betalen. Beloofd was dat burgers bij NS-stations en tankstations vanaf 1 juli 2021 statiegeld zouden kunnen terugkrijgen. Die belofte is niet nagekomen.

Dit gebrek in de regelgeving moet dringend worden opgelost. Consumenten worden nu fysiek belemmerd om hun geld terug te krijgen. Juridisch klopt er niets van: want waarom zou ik mijn statiegeld bij de Jumbo moeten terugvragen als ik bij de HEMA iets heb gekocht? Het is **oneerlijk**; het **ondergraaft het maatschappelijke draagvlak** voor de maatregelen; **het belemmert** de 90%-recyclingdoelstelling.

Trage monitoring en slechte naleving van de geldende regels

Vanuit jarenlange procedures rond b.v. glasrecycling en zwerfafvalmonitoring weten wij dat **'achteraf-monitoring' slecht werkt**. Er gaan jaren overheen voordat er een last onder dwangsom kan worden opgelegd en effect heeft. Eerder bijsturen kan niet. We hebben op het glasrecycling-dossier gezien dat het Afvalfonds hierin zeer hardnekkig kan zijn: gedurende meer dan tien jaar (2006 – 2020) hebben producenten en importeurs de wet overtreden door te weinig glas in te zamelen en te recyclen.

De aannames van de recentste Staatssecretarissen is steeds geweest dat *'het bedrijfsleven belang heeft om de 90%-norm na te leven en dus met een goede afvalbeheerstructuur zal komen'*. Daarom zouden concretere regels niet nodig zijn. De praktijk laat zien dat **deze aannames niet klopt**: niet voor glas en ook niet voor PET-flesjes. Nu dreigt hetzelfde voor statiegeldblikjes te gaan gebeuren. Het is heel simpel: een **slecht ingericht statiegeldsysteem levert hen heel veel geld op**. Zij verdienen op dit moment al tientallen miljoenen euro's doordat burgers hun statiegeld niet overal kunnen terugkrijgen. Dat wordt met statiegeldblikjes alleen nog maar erger. Die kun je (in tegenstelling tot flesjes) ook niet even bewaren in je tas.

Niet voor niets heeft de ILT in eerdere HUF-toetsen nadrukkelijk laten weten dat de huidige keuze om weinig regels te formuleren voor statiegeld, in de praktijk **niet of zeer slecht handhaafbaar is**. Voor de ILT, milieuorganisaties en consumentenorganisaties is het van belang dat er **heldere plichten** in de regelgeving staan, **die bij niet-naleving op korte termijn kunnen worden afgedwongen**.

Vele jaren stond er in de toen geldende Statiegeldverordening van het voormalige Productschap Dranken (2003 – 2015) dat de verkoper statiegeld in rekening brengt aan de consument. En ook was hij gehouden om het statiegeld weer terug te betalen. Ook in andere landen, zoals Duitsland, is dit volstrekt normaal.

Gebleken is dat NS-stations, tankstations, bioscopen, fitness-centra, musea, snackbars enz. het teruggeven van statiegeld niet geregeld hebben. Daartoe **zullen dus twee eenvoudige regels aan het Verpakkingenbesluit moeten worden toegevoegd: a. een definitie van statiegeld; b. een geld-terug-regel**. Dat geldt voor de PET-flesjes en al helemaal voor de blikjes.

Breda, 14 april 2022